

# GUATEMALA – LANDET MED DE MANGE TRÆER

Hanna Allesøe Hansen, Annesofie Milner, Emilie Nørgaard Andersen og Trine Larsen

Rejsen blev gennemført med støtte fra Dansk Tennisfond, Foreningen af landskabsarkitektstuderende

Maya-ruiner i Yaxha Nakum Naranjo National Park, hvor størstedelen af ruinerne stadig er tildækkede af jord og regnskov. Foto Trine Larsen  
Maya-ruiner i Yaxha Nakum Naranjo National Park, hvor størstedelen af ruinerne stadig er tildækkede af jord og regnskov. Photo Trine Larsen



I Guatemala er det nemt at blive fascineret af de forskelligartede landskaber og de grønne byer. Guatemala er på trods af sit beskedne areal, et af de lande i Mellem- og Sydamerika med det højeste antal biologisk unikke økosystemer. Landet har et højt antal endemiske arter og er et hotspot for biodiversitet. I byerne er træerne et vigtigt element, både som skyggegivende element og på grund af prydværdien. Den smukke og frodige natur tiltrækker rejsende fra hele verden. En gruppe studerende fra *Landskabsarkitektur, Biologi og Agricultural Development* oplever i januar 2016 landet Guatemala på en tre uger lang studierejse i forbindelse med kurset *Tropical Botany*. Med på rejsen er botanikere fra Københavns Universitet og Universidad de San Carlos de Guatemala.

## Skiftende landskaber

Landets navn, Guatemala, afspejler også for-

holdet til naturen. Guatemala betyder 'Stedet med de mange træer' og stammer fra det Nahuatliske ord Cuauhtēmallān. De gamle Maya indianere anså *Ceiba pentandra*, Kapoktræet, for at være livets træ, der forbinder de tre verdener: himlen, jorden og underverdenen. I dag er det tydeligt at mærke, at folket i Guatemala stadig værner om de træer, og den natur, der er så særlig for landet.

Guatemalas geografi er dramatisk med to store bjergkæder, der deler landet i tre regioner: Højlandet, Stillehavskysten syd for bjergene og Peténregionen nord for bjergene. 29 vulkaner rejser sig som kegleformede kæmper på op til 4220 m. De fleste er stadig aktive. Landets regioner er på grund af det skiftende landskab meget forskellige. Store højdeforskelle og skiftende landskabstyper giver hver region et særegent udtryk. På en gennemrejse i landet oplever man tydeligt de store kontraster og forskelle.

## Tropiske bytræer

Guatemala City er Guatemalas hovedstad. Det er en hektisk storby med trafik, farver, fattigdom og forurening. På trods af tætheden i bebyggelsen og et overvældende indbyggertal er Guatemala City en meget grøn by med en stor variation i den urbane natur. Gade- og vejtræer ses i stor stil og udfylder, grundet det tropiske klima, en meget vigtig funktion som skyggegivende elementer i bybilledet.

Et almindeligt vejtræ i Guatemala City er *Casuarina equisetifolia*, også kendt som australsk fyr. Træet ligner ved første øjekast et fyrretræ, men er i virkeligheden et løvtræ. *Casuarina equisetifolia* er et almindeligt anvendt tropisk bytræ, da det er hårdført og kaster en meget behagelig skygge. Af andre almindelige bytræer i Guatemala City kan nævnes *Bauhinia*, som er et mindre bytræ med smukke blomster og høj prydværdi, og *Calliandra surinamensis*, som udover dets



Farverig beklædning og frugten fra *Inga edulis*, bedre kendt som Icecream Bean, på markedet ved Lake Atitlán. Foto Trine Larsen  
Farverig beklædning og frugten fra *Inga edulis*, bedre kendt som Icecream Bean, på markedet ved Lake Atitlán

*Ceiba pentandra* kan opleves selv i den tætteste jungle, hvor træets enorme størrelse og rodsystem, gør Kapoktræet til skovens ukronekonger. Foto Hanna Allesøe Hansen

*Ceiba pentandra* kan opleves selv i den tætteste jungle, hvor træets enorme størrelse og rodsystem, gør Kapoktræet til skovens ukronekonger. Photo Hanna Allesøe Hansen



særlige 'pudderkvast'-blomster, adskiller sig ved sit høje nektarinhold, som er af stor betydning for byens fugle og insekter. Derudover bruges mange forskellige palmearter som vejtræer. Længs de store veje ved Stillehavskysten anvendes *Roystonea regia*, Kongepalme, som danner iøjnefaldende søjlegange. Desuden anvendes *Caryota gigas*, Fiskehalepalme med det karakteristiske løv og *Bismarckia nobilis* med smukke blågrønne blade flere steder som prydpalmer.

Træer er et vigtigt og højt prioriteret element i samtlige af de byer, vi besøgte i Guatemala. Det direkte behov for skyggetræer er sammen med en udpræget tradition for prydplanter med til at gøre bytræet til en essentiel del af de Guatemalanske byers identitet.

Et særligt karakteristika ved træerne i Guatemala er, at den nedre del af stammen ofte er malet hvid. Den hvide maling er oprindeligt brugt som en beskyttelse mod svampe-

infektioner i træerne. I dag er det blevet en del af vegetationens udtryk og æstetik, og kalkningen er blevet en tradition.

I Guatemala City besøger vi Vivero Botanik, en planteskole med mange af de tropiske arter, der kan findes naturligt i landskabet. Planteskolen huser et bredt og repræsentativt udvalg af tropiske planter; urter, stauder, sukkulenter, frugttræer, klatreplanter og løvfældende – samt stedsegrønne træer. Her findes bl.a. *Cananga odorata*, Ylang Ylang, som er et stedsegrønt træ hjemmehørende i Sydøstasien. Træet er værdsat for sine smukke blomstring, kendt for sine æteriske planteolier der ofte anvendes til parfumer, og anvendt i bybilledet, hvor blomsternes aromatiske duft spreder sig. En *Macadamia integrifolia*, Macadamiatræet, oprindeligt hjemmehørende i Australien, findes også på planteskolen. *Macadamia integrifolia* blomstrer med smukke, aflange, hvidgule blomsterstande og

*Calliandra surinamensis* med de særlige pudderkvastlignende blomster, der tiltrækker kolibrer.

Foto Hanna Allesøe Hansen

*Calliandra surinamensis* med de særlige pudderkvastlignende blomster, der tiltrækker kolibrer.

Photo Hanna Allesøe Hansen





Gruppefoto foran Guatemalas imponerende nationaltræ: *Ceiba pentandra*  
*Agave ghiesbreghtii* er brugt som rundnende element i et omfattende stisystem, der er skabt af lokale kræfter gennem årtier.  
 Fotos Trine Larsen  
 Gruppefoto foran Guatemalas imponerende nationaltræ: *Ceiba pentandra*  
*Agave ghiesbreghtii* er brugt som rundnende element i et omfattende stisystem, der er skabt af lokale kræfter gennem årtier.  
 Photos Trine Larsen



I højlandet opleves den endemiske art *Abies guatemalensis*  
 Brostensbelagt gade i Antigua med grønne haver bag de farverige mure.  
 Fotos Hanna Allesøe Hansen  
 I højlandet opleves den endemiske art *Abies guatemalensis*  
 Brostensbelagt gade i Antigua med grønne haver bag de farverige mure  
 Photos Hanna Allesøe Hansen



Smukke lavendelblå blomster lyser op i store dele af Guatemala på *Jacaranda mimosifolia*. Foto Hanna Allesøe Hansen  
 Smukke lavendelblå blomster lyser op i store dele af Guatemala på *Jacaranda mimosifolia*. Photo Hanna Allesøe Hansen



og *Hektia guatemalensis*. I Petén-regionen findes de gamle maya-ruiner Yaxhá og Tikal. Ruinerne er dækket af frodig regnskov, og kun en brøkdel er frilagt, så man kan se de fascinerende templer. Rundt om templerne vokser regnskoven vildt og brøleaber, tukaner og papegøjer lever i træernes kroner. Der findes store bestande af *Ceiba pentandra*, Kapoktræ, som kan blive gigantisk stort, og *Brossimum alicastrum*, som Mayaerne anså for at være helligt. Kapoktræet er landets nationaltræ og er også anvendt på torve i mange af byerne.

#### Landet med de mange plantager

I dag er den største trussel mod naturen den intensiverede landbrugsdrift, der også beskæftiger ca. halvdelen af den arbejdende befolkning i Guatemala. På de store landbrug dyrkes ofte eksportafgrøder som kaffe, bomuld, palmeolie og bananer, mens der på de små lokale landbrug hovedsagelig dyrkes majs og bønner. På rejsen besøgte vi bl.a. kaffe-, kardemomme-, banan-, dragefrugt- og macadamia-plantager, og på de lokale markeder undersøges og prøvsmages et væld af farvestrålende tropiske frugter og grøntsager.

#### Tropiske træer i Danmark

Guatemala lever i høj grad op til sit navn: Landet med de mange træer.

Træer i alverdens farver, former og med særlige egenskaber gør rundrejsen i Guatemala til en fantastisk oplevelse i botanikkens navn. En bred vifte af økosystemer, landbrug, naturlige vegetationstyper og urban natur er alt sammen med til at oplyse og inspirere, og til at udvide horisonten. Flere af de tropiske planter kan bruges i væksthuse og under mere beskyttede forhold herhjemme. På den Sorte Plads i København vokser palmer af arten *Trachycarpus fortunei*, Kinesisk vindmøllepalme. Måske vil klimaforandringer og nye opdagelser betyde, at vi i fremtiden vil se flere arter fra den tropiske verden under vores nordlige himmelstrøg. Det er som landskabsarkitektstuderende interessant at blive inspireret af de eksotiske arter og forestille sig mulighederne for at implementere dem i en dansk sammenhæng. Hanna Allesøe Hansen, Annesofie Milner, Emilie Norgaard Andersen og Trine Larsen, landskabsarkitektstuderende ved Københavns Universitet

Parque Central i Antigua. Th. ses *Spathodea campanulata*, med dets karakteristiske flammerøde blomster. Træernes stammer er kalket hvide. Foto Trine Larsen  
 Parque Central i Antigua. Th. ses *Spathodea campanulata* med dets karakteristiske flammerøde blomster. Træernes stammer er kalket hvide. Photo Trine Larsen

plantens hovedsagelig for de spiselige nødder, der har et meget højt indhold af olie og derfor også bruges til bl.a. cremer.

#### Et torv i Antigua

Antigua, landets gamle hovedstad, får bussen til at ryste, som kører vi på Christianshavns smalle bygader. Den tidligere spanske koloniale hovedstad charmerer med brostensbelagte gader, historisk kolonialarkitektur fra 1700-1800 tallet og en helt særlig ornamentering af frodige slyngplanter og blomster i alverdens farver, der vælter ud over farverige mure. Et let lag af støv skaber en dæmpet atmosfære og et helt særligt farveskema. Det centrale Antigua er fuld af et simrende byliv, og løfter man blikket mod horisonten, ser man, at byen er omringet af højtravende vulkaner, hvoraf flere pruster mørk røg op med jævne mellemrum. Byplanen for Antigua er udlagt i et kvadratisk net med det centrale

torv i midten, Parque Central. Parque Central er prydet af mange forskellige træer og buske, som skaber et frodigt og skyggefuldt miljø. Her findes blandt andet *Jacaranda mimosifolia*, Mimose-Jacaranda, som under besøget stod i fuldt flor. Jacarandaen stammer fra Sydamerika og er anvendt som prydt træ i stor udstrækning i den tropiske og subtropiske del af verden. Den lavendelblå blomstring kan vare i op til to måneder, og det er da også de smukke blomster, som træet er kendt for. Et andet træ, der vokser på torvet i Antigua, og som vi mødte i store dele af landet, er *Spathodea campanulata*, Afrikansk tulipantræ. Træet er hjemmehørende i det tropiske Afrika og har store orangerøde prangende blomster. Træet er meget invasivt og breder sig hurtigt.

#### Naturtyper

Guatemala er et land med mange forskellige naturtyper og landskaber. Mange af områder-

ne har arter, der er karakteristiske for området og naturtypen, og dette giver forskelligartede landskabskarakterer. Flere steder langs både stillehavskysten og den caribiske kyst vokser mangrove, som består af træer, der er tilpasset til at vokse i saltvand. På vores besøg i en mangroveskov fortæller en lokal studerende om arbejdet med at beskytte den truede naturtype.

De mange forskellige naturtyper rummer en mangfoldighed af planter. I regnskovstypen tågeskov, som vi oplever nær Cobán, er der et højt antal af epifytter, bl.a. orkideer. I bjergene i Huehuetenango er de karakteristiske arter *Abies guatemalensis* og *Juniperus standleyi*. Sammen med den mægtige *Agave ghiesbreghtii* er de vigtige for områdets landskabskarakter. Nær Zacapa findes tørre skovområder med mange sukkulente planter som kaktusser og agaver, der er tilpasset det tørre miljø. For eksempel *Nopalea guatemalensis*,

En motorvej i Antigua med *Roystonea regia* som vejtræ. Trine Larsen En motorvej i Antigua med *Roystonea regia* som vejtræ. Photo Trine Larsen.

